

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie

LSZ.410.006.02.2019

Piotr Jedliński
Prezydent Miasta Koszalina
Rynek Staromiejski 6-7
75-007 Koszalin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/066 – Postępowanie ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi) na terenie miast

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Koszalinie ¹ , Rynek Staromiejski 6-7, 75-007 Koszalin.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Piotr Jedliński, Prezydent Miasta Koszalina ² od 9 grudnia 2010 r. (akta kontroli str. 5-10)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Organizacja i realizacja zadań związanych z obecnością zwierząt wolno żyjących (dzikich) na terenie miasta w aspekcie ich ochrony i opieki, a także porządku publicznego i bezpieczeństwa mieszkańców. 2. Powierzenie i nadzorowanie wykonywania opieki nad zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi).
Okres objęty kontrolą Podstawa prawna podjęcia kontroli	2017 – 2019 (do czasu zakończenia kontroli, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem). Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie
Kontrolerzy	1. Artur Matejko, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/62/2019 z 26.03.2019 r. 2. Jarosław Tarasewicz, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/63/2019 z 26.03.2019 r. (akta kontroli str. 1-4)

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Urząd był przygotowany organizacyjnie do rozwiązywania problemów związanych z pojawianiem się i bytowaniem zwierząt dzikich na terenie Gminy Miasto Koszalin⁵ oraz właściwie identyfikował problemy i ryzyka z tym związane.

Urząd zgodnie z regulacjami wewnętrznymi wybrał wykonawców usług całodobowego odławiania, transportu i leczenia zwierząt wolno żyjących, zbierania padłych zwierząt oraz odłowu lub odstrzału dzików. Urząd dysponował dokumentami pozwalającymi zweryfikować potencjał zawodowy i techniczny podmiotów, którym powierzono wykonywanie tych zadań. Rzetelnie dokonywano odbioru realizowanych usług wynikających z zawartych umów lub zleconych działań interwencyjnych, a kwoty wyszczególnione na rachunkach za te usługi odpowiadały danym wynikającym z załączonych do nich sprawozdań oraz warunków umów. Nie stwierdzono przypadków podjęcia interwencji dotyczących dzikich zwierząt z opóźnieniem. W dokumentach planistycznych Miasta uwzględniono wymagania ochrony przyrody, a w Mieście wyznaczono obszary obowiązkowej deratyzacji, terminy jej przeprowadzania oraz nadzorowano realizację tego obowiązku. Właściwej

¹ Dalej: Urząd lub UM.

² Dalej: Prezydent Miasta.

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 489; dalej: ustawa o NIK.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Gmina na prawach powiatu, zwana dalej: Miasto.

realizacji zadań w Urzędzie sprzyjał udokumentowany i wdrożony od 2006 r. System Zarządzania Jakością, funkcjonujący wg międzynarodowej normy ISO. Miasto przeprowadzało akcje edukacyjno-informacyjne dla mieszkańców odnośnie postępowania ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi) i współpracowało z instytucjami, których celem była ochrona zwierząt.

Urząd reagował niezwłocznie na sygnały od służb porządkowych i mieszkańców dotyczące problemów dzikich zwierząt. W okresie od 1.06.2017 r. do 23.10.2018 r. oraz od 10.03.2019 r. do dnia zakończenia kontroli NIK⁶ Miasto nie posiadało umów na świadczenie usług weterynaryjnych rannym zwierzętom wolno żyjącym (dzikim)⁷, w okresie tym doraźnie zlecano lekarzom weterynarii podjęcie działań interwencyjnych. Zdaniem NIK, mogło to mieć niekorzystny wpływ na wydłużenie czasu podjęcia interwencji.

Uwagi kontroli NIK dotyczą podpisania umowy, na okres 14 miesięcy z Fundacją Dzikie Azyl-Centrum Pomocy dla Jeży i Dzikich Zwierząt w Słupsku bez zapewnienia dostatecznych środków finansowych na realizację zadania.⁸ Zabezpieczone środki wystarczyły jedynie na czteromiesięczny okres jej realizacji.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Organizacja i realizacja zadań związanych z obecnością zwierząt wolno żyjących (dzikich) na terenie miasta w aspekcie ich ochrony i opieki, a także porządku publicznego i bezpieczeństwa mieszkańców.

Opis stanu faktycznego

1.1. W regulaminie organizacyjnym¹⁰ Urzędu i regulaminach wewnętrznych Wydziałów UM dokonano szczegółowego podziału zadań pomiędzy poszczególne komórki organizacyjne i określono m.in. zasady funkcjonowania oraz organizację Urzędu. Do zadań¹¹ Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska¹² należy organizowanie i nadzór nad prowadzeniem schroniska dla bezdomnych zwierząt domowych i gospodarskich z terenu Miasta (§ 7, pkt 11), prowadzenie rejestru zwierząt należących do gatunków wymienionych w załącznikach A i B rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9.12.1996 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi, zaliczonych do płazów, gadów, ptaków lub ssaków, prowadzenie spraw związanych z dzikimi i wolno żyjącymi zwierzętami na terenie Miasta. Po zmianie regulaminu organizacyjnego zarządzeniem¹³ Prezydenta Miasta prowadzenie rejestru zwierząt egzotycznych i prowadzenie spraw związanych ze zwierzętami dzikimi pozostawało w zakresie zadań Wydziału.

Zarządzeniem z 23.05.2017 r. Prezydenta Miasta zmieniającym regulamin organizacyjny Urzędu¹⁴ zadania prowadzenie rejestru zwierząt egzotycznych (§20, pkt 22) i prowadzenie spraw związanych ze zwierzętami dzikimi (§20, pkt 23)

⁶ Kontrolę w Urzędzie zakończono 15.05.2019 r.

⁷ Nie dotyczy zawartych umów na odłów/odstrzał dzików oraz zbieranie padłych zwierząt.

⁸ Umowę zawarto od 26.10.2018 r. do 31.12.2019 r. z możliwością wypowiedzenia przez każdą ze stron z zachowaniem 3-miesięcznego okresu wypowiedzenia albo do wyczerpania środków finansowych przeznaczonych na jej realizację.

⁹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ Wprowadzonym zarządzeniami Prezydenta Miasta Koszalina: Nr 125/469/15 z 30.07.2015 r. w sprawie nadania regulaminu organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Koszalinie oraz Nr 400/1444/17 z 13.02.2017 r. zmieniające regulamin organizacyjny Urzędu z 30.07.2015 r.

¹¹ Zarządzenie nr 125/469/15 Prezydenta Miasta Koszalina z 30.07.2015 r.

¹² Dalej: WGKiOŚ lub Wydział.

¹³ Nr 400/1444/17 z 13.02.2017 r.

¹⁴ Nr 448/1621/17 z 23.05.2017 r.

powierzone zostały Wydziałowi Środowiska¹⁵, a w ramach organizacji wewnętrznej - Referatowi Ochrony Środowiska¹⁶.

W Referacie zadania, obowiązki i uprawnienia w zakresie postępowania ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi) zostały przypisane czterem pracownikom: kierownikowi Referatu w zakresie koordynacji całości spraw z zakresu działania w tym m.in. nadzorowania zadań z zakresu ochrony zwierząt oraz trzem pracownikom - prowadzenie spraw dotyczących dzikich zwierząt występujących w mieście w tym: wybór podmiotu realizującego zadania usuwania padłych zwierząt i wylapywania zdrowych; udzielanie pomocy chorym i zranionym oraz nadzór nad realizacją zadania; prowadzenie spraw związanych z ochroną przed bezdomnymi zwierzętami; prowadzeniem schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części; prowadzenie spraw dotyczących zwierząt wolno żyjących, w tym wybór podmiotu realizującego zadanie usuwania padłych zwierząt; prowadzenie spraw związanych z rejestracją zwierząt egzotycznych, oraz prowadzenie postępowań o odłowie lub odstrzale redukcyjnym zwierząt, w tym zawieranie umów na odłów lub odstrzał redukcyjny zwierząt.

(akta kontroli str. 11-106, 611-612)

Pracownicy Urzędu, do których obowiązków należały zadania związane z postępowaniem ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi) posiadali wykształcenie wyższe (trzy osoby) w tym: administracyjne, ekonomiczne i z zakresu ochrony środowiska oraz jedna osoba - średnie techniczne (technik ogrodnik).

Dyrektor i inspektor WŚ, do których obowiązków należały kwestie związane z postępowaniem ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi) uczestniczyli 6.11.2018 r. w szkoleniu zewnętrznym organizowanym przez Regionalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska w Szczecinie, pn. *Wilk obecność gatunku w Zachodniopomorskim. Potencjalne sytuacje konfliktowe z wilkiem oraz zabezpieczenie mienia przed tym gatunkiem.*

Dyrektor Wydziału WŚ wyjaśniła, że pracownicy wnioskowali o uczestnictwo w szkoleniach zewnętrznym dot. m.in. problematyki dzikich zwierząt. Jednakże ze względu na znikome zainteresowanie ogólne szkolenia były odwoływane przez organizatorów.

(akta kontroli str.107-123, 612)

1.2. W Urzędzie przygotowano i ogłoszono w formie obwieszczenia na tablicy ogłoszeń w siedzibie WŚ procedurę (schemat) działania na zgłoszenia o zdarzeniach z udziałem zwierząt wolno żyjących (dzikich) na terenie Miasta. Zgodnie ze schematem działania, po uzyskaniu zgłoszenia o zdarzeniu z udziałem zwierzęcia dzikiego lub w przypadku, gdy zwierzę wykazuje objawy choroby, czy też zabląkało się na terenie zurbanizowanym wzywa się Policję lub Straż Miejską¹⁷. Po przybyciu na miejsce zdarzenia na podstawie ogólnych obserwacji zwierzęcia dotyczących ewentualnych obrażeń podejmowano działania, czy niezbędny jest lekarz weterynarii do podjęcia decyzji o ratowaniu zdrowia zwierzęcia, czy też do wykonania eutanazji na miejscu.

Służba dyżurna Policji lub Straży zawiadamiają podmiot, z którym Miasto zawarło umowę na całodobowe świadczenie usług weterynaryjnych w zakresie pomocy zwierzętom rannym, chorym lub zwierzętom, które się zabląkały w mieście (Fundacja „Dziki Azyl” w Słupsku), która ma podpisaną umowę z Przychodnią weterynaryjną ALWET w Słupsku, zajmującą się leczeniem zwierząt dzikich potraconych

¹⁵ Dalej: WŚ.

¹⁶ Dalej: Referat.

¹⁷ Dalej: SM lub Straż.

w wypadkach komunikacyjnych. Fundacja prowadzi również Ośrodek Rehabilitacji Zwierząt dzikich w Kobylnicy koło Słupska. Lekarz weterynarii na miejscu zdarzenia dokonuje oględzin zwierzęcia i w przypadku pozytywnych rokowań zdrowotnych aplikuje zwierzęciu środki przeciwbólowe, znieczulające, a następnie środki usypiające przygotowujące zwierzę do transportu pojazdem do Ośrodka, w którym przebywają do czasu ich wyleczenia. Miasto pokrywa częściowe koszty leczenia zwierząt. Po wyleczeniu Fundacja przewozi zwierzęta z powrotem do środowiska przyrodniczego w miejscach ich naturalnego bytowania. W przypadkach zwierząt, co do których rokowania wskazują, że nie poradziłyby sobie na wolności pozostają w Ośrodku dożywno.

W przypadku agresywnego zwierzęcia rannego, na miejsce zdarzenia wzywany jest myśliwy Polskiego Związku Łowieckiego, który zgodnie ze swoimi uprawnieniami, może również podjąć decyzję o ewentualnych losach zwierzęcia, a w sytuacji nierokującej poprawy zdrowia zwierzęcia, także o uśmierceniu rannej zwierzyny w sposób humanitarny oszczędzający jej niepotrzebnych cierpień.

Do czasu dojazdu na miejsce zdarzenia pracownika Fundacji (do 2 godz.) Straż asystuje przy ranym lub chorym zwierzęciu i zabezpiecza teren zapewniając porządek i bezpieczeństwo. W przypadku konieczności uprzątnięcia zwłok zwierzęcia powiadamiane jest PGK sp. z o.o. w Koszalinie¹⁸. Martwa zwierzyna trafia do zbiornicy zwłok na terenie spółki, a następnie jest przekazywana firmie „Struga” w Karlinie zajmującą się utylizacją zwłok zwierzęcych.

(akta kontroli str. 156, 415, 612-613)

W latach 2017-2019 (do 31.03.) obowiązywał w Urzędzie Regulamin organizacji i zasad funkcjonowania kontroli zarządczej oraz zasad jej koordynacji w miejskich jednostkach organizacyjnych i instytucjach kultury¹⁹.

(akta kontroli str. 124-135)

W badanym okresie w Urzędzie podejmowano działania w celu identyfikowania ryzyka związanego z występowaniem zwierząt wolno żyjących (dzikich) na terenie Miasta, w tym w szczególności problemów z pomocą dla rannych dzikich zwierząt dotyczące współpracy (Wydziału, a od 23.05.2017 r. WŚ) z Inspekcją Weterynaryjną Powiatowym Lekarzem Weterynarii, Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska w Szczecinie, Komendą Miejską Policji w Koszalinie, kołami łowieckimi Polskiego Związku Łowieckiego i organizacjami pozarządowymi. Celem współpracy było ustalenie zasad reagowania oraz wymiany informacji na zdarzenia dotyczące zwierząt wolno żyjących (dzikich) w związku z rosnącą liczbą zgłoszeń dotyczących pojawiania się dzików, zdarzeń w ruchu drogowym z udziałem dzikich zwierząt, pojawieniem się wilka na obszarze województwa zachodniopomorskiego, szkodami powodowanymi przez zwierzęta oraz zagrożeniem bezpieczeństwa ludzi. W WŚ utworzono rejestr zgłoszeń dotyczących dzikich zwierząt, ustalono osoby odpowiedzialne za kontakty z wymienionymi podmiotami i osobami fizycznymi w tych sprawach oraz sporządzono listy podmiotów mogących dokonać odstrzału w przypadku sytuacji zagrożenia, konieczności bezzwłocznego uśmiercenia rannego lub chorego zwierzęcia albo usunięcia padłych zwierząt.

(akta kontroli str. 613-614)

Dyrektor WŚ wyjaśniła, że zidentyfikowanym ryzykiem związanym z występowaniem zwierząt wolno żyjących (dzikich) na terenie Koszalina są: zagrożenia w ruchu drogowym związane z wypadkami komunikacyjnymi z udziałem zwierząt dzikich

¹⁸ Dalej: PGK.

¹⁹ Zarządzenie Nr 636/243/10 Prezydenta Miasta Koszalina z 21.09.2010 r. zmienione zarządzeniem Nr 54/177/19 Prezydenta Miasta Koszalina z 8.03.2019 r.

(głównie dzików, saren) oraz sytuacji zderzeń ptaków ze szklaną elewacją budynku Filharmonii Koszalińskiej. „(...) Urząd nie gromadzi i nie dysponuje dokładnymi danymi na temat liczby zdarzeń drogowych (wypadków komunikacyjnych) związanych z udziałem zwierząt dzikich, mogą się one znajdować w Wydziale Ruchu Drogowego Komendy Miejskiej Policji w Koszalinie lub w firmach Ubezpieczeniowych. Miasto posiada rejestr zgłoszeń dot. dzikich zwierząt, znajduje się on w Wydziale Środowiska (...). Podejmowane przez Miasto działania zapobiegawcze polegają na wydaniu przez Prezydenta Miasta decyzji o odłowie lub odstrzale dzików (przy nadmiernej populacji) z terenów zurbanizowanych. Odbywa się to przy współpracy z kołami łowieckimi Polskiego Związku Łowieckiego w Koszalinie „Bekas” i „Bażant” oraz firmą „TOMEX”. (...)” Miasto, jako właściciel obiektu (Filharmonii) został poinformowany przez organizacje zajmujące się ochroną przyrody o znacznej liczbie ptaków, które giną lub są okaleczone po zderzeniu ze szklaną fasadą budynku. Po uzyskaniu przez Dyrektora Filharmonii ekspertyzy ornitologicznej uzyskano informacje o skali zjawiska. Średnio w miesiącu ginie ok. 20 ptaków. Problemy kolizji ptaków ze szklaną fasadą obiektu filharmonii dotyczą niemal całego roku ze szczególnym nasileniem w okresie migracji ptaków. W celu ochrony ptaków w budżecie miasta na 2019 rok, na zadaniu „Wykonanie zabezpieczeń specjalistyczną folią szyb obiektu Filharmonii” zaplanowano kwotę w wysokości 200.000 zł. (...).

(akta kontroli str. 453-454, 613-614)

Dyrektor Zarządu Dróg i Transportu w Koszalinie²⁰ w udzielonej informacji stwierdziła, że ZDiT nie rejestrował zgłoszeń dotyczących zdarzeń z udziałem zwierząt wolno żyjących (dzikich) oraz nie podejmował żadnych działań w tym zakresie. ZDiT nie gromadził i nie przekazywał do Urzędu informacji dotyczących zdarzeń z udziałem wolno żyjących zwierząt. W ZDiT nie funkcjonuje procedura reakcji na zgłoszenia o zdarzeniach z udziałem zwierząt wolno żyjących (dzikich), bowiem nie należy to do obowiązków statutowych zarządu. Incydentalnie na prośbę Straży pracownicy ZDiT użyczali sprzętu służącego do zabezpieczenia terenów, na których podejmowano działania interwencyjne w powyższym zakresie. „(...) ZDiT jako zarządca dróg realizuje zadania powierzone przez Miasto związane z utrzymaniem czystości pasów drogowych i innych terenów powierzonych w zarządzanie, w tym również związane z usuwaniem zwłok padłych zwierząt z terenów zarządzanych nieruchomości. W związku z tym posiada umowę zawartą z Przedsiębiorstwem Gospodarki Komunalnej w Koszalinie. W oparciu o tę umowę PGK zobligowane jest do zbierania i unieszkodliwiania zwłok padłych zwierząt, w tym również dzikich. PGK bezpośrednio odbiera zgłoszenia od wszystkich służb miejskich i rejestruje zebrane martwe zwierzęta jak również odpowiada za procedury sanitarne i weterynaryjne w każdym przypadku. Za powyższe usługi nie pobiera od nas dodatkowych opłat (...). Nie ma też obowiązku przesyłania nam wykazu zebranych zwierząt.(...)”

(akta kontroli str. 444-446)

Prezydent Miasta wyjaśnił że: „(...) Urząd zna ryzyko związane z występowaniem zwierząt wolno żyjących na terenach zurbanizowanych Koszalina. Gmina posiada też informacje o skali występującego zjawiska, w tym rodzaju zagrożenia, powodowanych szkodach, ilości wtargnięć zwierząt dzikich na obszar, w którym odbywa się ruch uliczny, nawet informacje o agresywnych atakach zwierząt dzikich. Informacje te znajdują się w elektronicznym programie systemowym eM@ndat prowadzonym przez Straż Miejską w Koszalinie. Są one wykorzystywane przy

²⁰ Dalej: ZDiT.

planowaniu budżetu oraz do przygotowania opisu przedmiotu zamówienia w procedurze zapytania ofertowego na wybór wykonawcy w zakresie usług weterynaryjnych czy myśliwskich. Przebywanie dzikich zwierząt w mieście niewątpliwie powoduje naruszenia porządku publicznego i ruchu drogowego. Te informacje posiada Policja. Zidentyfikowanym ryzykiem związanym z występowaniem zwierząt wolno żyjących na terenie zurbanizowanym Koszalina są: zagrożenia w ruchu drogowym związane z wypadkami komunikacyjnymi z udziałem zwierząt dzikich (głównie dzików, saren) oraz sytuacje zderzeń ptaków ze szklaną elewacją budynku Filharmonii Koszalińskiej. Jednak w związku z tym, że zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt wolno żyjących i ich leczenie nie jest zadaniem własnym gminy, analizy (w/g Komunikatu nr 6 Ministra Finansów z dnia 6 grudnia 2012 r. w sprawie szczegółowych wytycznych dla sektora finansów publicznych w zakresie planowania i zarządzania ryzykiem) formalnie nie opracowuje się. (...).

(akta kontroli str. 565)

W okresie od 01.01.2017 r. do 31.03.2019 r. kwota wydatków związanych z postępowaniem wobec zwierząt wolno żyjących (dzikich) wynosiła ogółem 102 888 zł, tj. w 2017 r. – 31 477 zł; w 2018 r. – 48 522 zł; w 2019 r. (do 31.03) – 22 889 zł. Dokonane wydatki mieściły się w granicach kwot określonych w planie finansowym. Miasto w latach 2017-2019 (do 31.03) zrealizowało wydatki ogółem: w 2017 r. – 587 127 728 zł, w 2018 r. – 597 392 577 zł, w 2019 r. (do 31.03) – 149 897 956 zł. Wysokość poniesionych przez Miasto wydatków w związku z zawartymi umowami lub zleconymi działaniami interwencyjnymi wobec zwierząt wolno żyjących (dzikich) omówiono w II obszarze niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli str. 400-404, 438-439, 633-634)

W Urzędzie w okresie objętym kontrolą sporządzono gminny „Program ochrony środowiska miasta Koszalina na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024²¹”. Dodatkowo został sporządzony raport z realizacji poprzedniego programu tj. „Programu ochrony środowiska miasta Koszalina na lata 2015-2016”²². W żadnym z tych dokumentów nie zidentyfikowano problemów dotyczących pojawiania się i obecności zwierząt wolno żyjących (dzikich) w mieście oraz nie wskazano kierunków interwencji w tym zakresie. Programy zawierały charakterystykę i analizę stanu środowiska zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Środowiska. Wskazywały tendencje zmian, zagrożenia, szanse oraz źródła finansowania działań.

(akta kontroli str. 615-616)

Dyrektor WŚ wyjaśniła: (...) *Metodyka tworzenia dokumentu oraz forma i zakres elementów zawartych w programie zostały ściśle sprecyzowane w obowiązujących „Wytycznych Ministerstwa Środowiska do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”. Cele programów muszą przyczyniać się do realizacji i być spójne z dokumentami wyższego szczebla (str. 7 Wytycznych). W związku z powyższym cele i zadania ujęte w POŚ 2017-2020 są spójne z celami i zadaniami Programu Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2016-2020 z perspektywą do 2024. W Programie Wojewódzkim poszczególne cele i zadania były przypisane konkretnym podmiotom (m.in. gminom i powiatom), a zapisy te zostały przeniesione do Programu dla Koszalina w uzgodnieniu z Zarządem Województwa. Ponadto w Wytycznych Ministerstwa Środowiska (na str. 16) znajdują się wskaźniki monitorowania, które należało ująć w wojewódzkich Programach (...) ani w wytycznych Ministerstwa Środowiska, ani*

²¹ http://www.obywatelski.koszalin.pl/sites/default/files/pliki/program_2.pdf. Dalej: POŚ 2017-2020.

²² http://bip.koszalin.pl/?p=document&action=show&id=90288&bar_id=24117. Dalej: POŚ 2013-2016.

w nadrzędnym programie wojewódzkim nie było odrębnego obszaru interwencji dotyczącego „obecności zwierząt dzikich w mieście”, nie były też wyznaczone wskaźniki monitorowania w przypadkach pojawiania się dzikich zwierząt na terenach zabudowanych. Ponadto kwestia odpowiedzialności za interwencje do dzikich zwierząt nie jest w polskim prawodawstwie jednoznacznie uregulowana i gmina czy powiat nie są wskazane wprost, jako jednostka odpowiedzialna w tym zakresie. Zadaniem własnym gmin jest jedynie opieka nad zwierzętami bezdomnymi, którymi z definicji ustawy o ochronie zwierząt są tylko zwierzęta domowe i zwierzęta gospodarskie. Objęcie opieką zwierząt wolno żyjących (dzikich), w tym zapewnienie zwierzętom dzikim całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach drogowych, nie jest zadaniem własnym ani gminy ani powiatu. Potwierdzeniem, że zadania z zakresu postępowania ze zwierzętami wolno żyjącymi nie należą do zadań powiatu, a są zadaniami z zakresu administracji rządowej, jest orzecznictwo sądowe, w tym wyrok NSA z dnia 15 czerwca 2016 r. sygn.. II GSK 2198/14. W ocenie tut. organu oraz organów opiniujących dokument, „Program (...) w całości spełnia i wyczerpuje zakres wymagany dla tego typu opracowań. Program uzyskał pozytywne opinie Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego, Zachodniopomorskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Szczecinie, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie.(...)”

(akta kontroli str. 454-455, 615-616)

Dokumentami Miasta, w których uwzględniono wymagania ochrony przyrody były: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego²³ oraz Strategia rozwoju Koszalina²⁴.

W Studium przyjęto kierunki kształtowania i ochrony środowiska, w tym m.in. utrzymanie spójności hydrograficznej obszarów, obowiązek wprowadzenia nowych zadrzewień i zakrzewień zgodnych z miejscowymi warunkami siedliskowymi oraz, utrzymanie ciągłości przyrodniczej i przestrzennej wszystkich elementów osnowy ekologicznej miasta, z silnym jej powiązaniem z terenami przyległymi²⁵.

W Strategii wskazano, że w granicach administracyjnych miasta występuje 67 punktowych i 13 przestrzennych form ochrony przyrody. Na obszary prawnie chronione, stanowiące ok. 36% powierzchni miasta, składają się: obszar chronionego krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski”, w obrębie którego znajduje się obszar Natura 2000, dwa rezerwaty przyrody, zespół przyrodniczo-krajobrazowy oraz dziewięć użytków ekologicznych.

(akta kontroli str. 425-426)

W dokumentach planistycznych Miasta uwzględniono problematykę związaną ze zwierzętami wolno żyjącymi, m.in. w mpzp:

- dla terenu „Franciszkańska-Krańcowa”²⁶ uwzględniono wymagania ochrony gatunkowej zwierząt;
- dla Śródmieścia Koszalina²⁷ wskazano tereny i miejsca migracji zwierząt w warunkach przestrzeni zurbanizowanej obszary zieleni parkowej wraz z zielenią osiedlową i ogrodami przydomowymi;
- dla obszaru „Jamno-Zachód”²⁸, w którym wyróżniono obszary cenne przyrodniczo, stanowiące fragment regionalnego korytarza ekologicznego rzeki Dzierżęcinki i fragment osnowy ekologicznej miasta, dla których ustalono zasady zachowania różnicowania gatunkowego zwierząt, równowagi ekologicznej i odnawialności

²³ Przyjęte uchwałą Nr XL VIII/673/2014 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 4 września 2014 r., dalej Studium

²⁴ Przyjęte uchwałą Nr XXXII/486/2013 Rady Miejskiej w Koszalinie z 23.05.2013 r., dalej Strategia.

²⁵ Studium odnosiło się do 9834 ha pow. terenów objętych formami podlegającymi ochronie - 5087,1566 ha.

²⁶ Przyjęty uchwałą Nr XXX/430/2017 Rady Miejskiej w Koszalinie z 27.04.2017 r., pow. objęta mpzp 23,71 ha.

²⁷ Przyjęty uchwałą Nr XLII/594/2018 Rady Miejskiej w Koszalinie z 15.03.2018 r., pow. objęta mpzp 208,94 ha.

²⁸ Przyjęty uchwałą Nr XLII/595/2018 Rady Miejskiej w Koszalinie z 15.03.2018 r., pow. objęta mpzp 397,12 ha

zasobów;

- dla obszaru „Jamno-Centrum”²⁹, w którym wyróżniono obszary chronione, na którym występują stanowiska zwierząt objętych ochroną gatunkową (bocian biały);
- dla osiedla mieszkaniowego Ratuszka³⁰, w którym wyróżniono m.in. zakaz groduczenia elementami uniemożliwiającymi lub utrudniającymi migracje zwierząt oraz nakazano uwzględnić przepusty dla drobnych zwierząt.

(akta kontroli str. 417-424, 425-426)

Urząd zlecił w 2017 roku³¹ opracowanie graficzne ulotki (informatora), „Dziki w mieście”, która była rozpowszechniana w urzędach i innych instytucjach publicznych (m.in. w szkołach, przedszkolach, sklepach i wydawana bezpośrednio mieszkańcom). Informator przestrzegał o potencjalnym zagrożeniu w przypadku kontaktu z dzikim zwierzęciem oraz informował o podstawowych zasadach bezpieczeństwa i zachowaniu ostrożności w przypadku kontaktu z dzikiem.

(akta kontroli str. 436-437, 455, 461- 464, 616)

W I półroczu 2017 r. Urząd współpracował z Towarzystwem Opieki nad Zwierzętami w Polsce Oddział w Koszalinie³². Zakres realizowanego zadania obejmował wyłapywanie chorych, zagubionych zwierząt dzikich z terenów miejskich³³. Ponadto Urząd współpracował w zakresie dokarmiania w okresie zimowym kaczek, łabędzi i innych dzikich ptaków w miejscach, w których wcześniej Miasto sfinansowało zakup karmników dla gołębi i budek dla ptaków umieszczonych na drzewach. Z powodu organizacyjnych TOZ oraz innych trudności związanych z wykonywaniem zaleceń Powiatowego Lekarza Weterynarii w Koszalinie, wykreślono organizację z rejestru podmiotów nadzorowanych³⁴. Konsekwencją było rozwiązanie umowy³⁵ z Miastem z dniem 31.05.2017 r.

Rada Miasta uchwaliła wieloletnie i roczne programy współpracy z organizacjami pozarządowymi. Urząd współpracował z czterema organizacjami pozarządowymi, ale dotyczyło to zwierząt bezdomnych (psy i koty)³⁶. Zakres współpracy nie obejmował zagadnień dotyczących zwierząt wolno żyjących (dzikich).

Organami publicznymi współpracującymi z miastem w zakresie zwierząt dzikich w okresie objętym kontrolą były: Inspekcja Weterynaryjna - Powiatowy Lekarz Weterynarii w Koszalinie, Polski Związek Łowiecki w Koszalinie.

(akta kontroli str.455-456, 616-617)

Urząd na bieżąco współpracował z Polskim Związkiem Łowieckim i Kołami Łowieckimi w zakresie ochrony zwierząt wolno żyjących i przeciwdziałania zagrożeniom przez nie powodowanym. Koło Łowieckie Bekas (dzierżawca obwodu nr 5 i 26) miało za zadanie prowadzenie prawidłowej gospodarki łowieckiej i monitorowanie liczebności i struktur populacji zwierzyny poprzez organizowanie polowań. Koło łowieckie przysyłało informacje o polowaniach do Urzędu, który obwieszczał je w sposób zwyczajowo przyjęty tzn. na tablicy ogłoszeń i na stronie BIP Urzędu³⁷.

²⁹ Przyjęty uchwałą Nr XLV/623/2018 Rady Miejskiej w Koszalinie z 24.05.2018 r., pow. objęta mpzp 257,10 ha.

³⁰ Przyjęty uchwałą Nr XLV/624/2018 Rady Miejskiej w Koszalinie z 24.05.2018 r., pow. objęta mpzp 360,23 ha.

³¹ Pracownia Edukacji Ekologicznej „Eko Koncept” w Chłopskiej Kępie 1, gmina Świeszyno.

³² Dalej TOZ.

³³ Umowa nr II 2/GKO/2017 z dnia 23 stycznia 2017 r.

³⁴ Decyzja nr PIW.Z.32618601.7.0337.2017 z dnia 30 czerwca 2017 r.

³⁵ Porozumienie w sprawie rozwiązania umowy Nr II 2 GKO/2017 z dnia 23 stycznia 2017 r. na wyłapywanie chorych, zagubionych zwierząt dzikich z terenów miejskich Koszalina.

³⁶ <http://bip.koszalin.pl/?c=1228>

³⁷ Obwieszczenia Prezydenta Miasta z: 15.05.; 1.08.; 25.09.; 22.10.; 30.10.; 9.11.; 10.11.; 22.11.; 14.12. i 18.12.2018 r. oraz 3.01.; 4.01.; 15.01. i 22.01.2019 r.

Prezydent Miasta wydawał decyzje o odłowie lub odstrzale dzików w porozumieniu z Polskim Związkiem Łowieckim, w celu zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom (co szerzej omówiono w II obszarze niniejszego wystąpienia).

(akta kontroli str. 340-354, 456-457, 617)

W latach 2017-2019 (do 31.03) Urząd nie stwierdził przypadków chorób zakaźnych zwierząt wolno żyjących (dzikich) w mieście. Nie wystąpiła konieczność zawiadomienia w tym zakresie Inspekcji Weterynaryjnej w Koszalinie.

(akta kontroli str.457,613-619)

Urząd dysponował informacjami o liczbie i skutkach zdarzeń, w tym zdarzeń komunikacyjnych, powodowanych przez zwierzęta wolno żyjące (dzikie). Działająca w strukturach Urzędu Straż w okresie od 2017 r. do 31.03.2019 r. odnotowała łącznie 725 zgłoszeń dotyczących zwierząt wolno żyjących (na jednego strażnika przypadało średnio 34,5 zgłoszenia). Zgłoszenia odnotowywano w trzech kategoriach: „Interwencje – martwe zwierzę”, „Interwencje – ranne zwierzę”, „Zgłoszenie mieszkańca – zwierzęta”³⁸.

Dodatkowo WŚ prowadził rejestr zgłoszeń, w którym odnotowywano zdarzenia i informacje o pojawiających się na terenie miasta zwierzętach dzikich (zabłąkanych lub rannych w wypadkach komunikacyjnych). Liczba przyjętych zgłoszeń od mieszkańców w okresie objętym kontrolą wynosiła w 2017 r. - 73, w 2018 r. - 79, w I kwartale 2019 r. - 21 zgłoszenia.

(akta kontroli str. 457, 585-586, 624)

W wyniku przeprowadzonych oględziny w dniu 10.04.2019 r. ustalono, że na tablicach ogłoszeniowych Urzędu podano informacje: komu zgłaszać przypadki pojawienia się dzikich zwierząt z podaniem numeru telefonu i adresu email oraz sposobu postępowania na wypadek zgłoszenia o nagłych i nieoczekiwanych zdarzeniach drogowych z udziałem zwierząt dzikich; wywieszono ulotki na temat dzików, wilków, ptaków i nietoperzy oraz Afrykańskiego Pomoru Świn.

(akta kontroli str. 415)

Dyrektor WŚ wyjaśniła, że Wydział nie dysponuje pełną informacją o liczbie i skutkach zdarzeń, w tym zdarzeń komunikacyjnych powodowanych przez zwierzęta wolno żyjące (dzikie). Do Wydziału trafia tylko część telefonicznych zgłoszeń o takich przypadkach. Pełniejsze informacje dot. tego zagadnienia mogą się znajdować w Wydziale Ruchu Drogowego Komendy Miejskiej Policji, w Straży lub w firmach ubezpieczeniowych. Wydział gromadzi informacje dot. zdarzeń zagrażających mieszkańcom miasta powodowanych przez zwierzęta wolno żyjące (dzikie).

(akta kontroli str. 457)

Prezydent wyjaśnił: „(...) Gmina posiada też informacje o skali występującego zjawiska, w tym rodzaju zagrożenia, powodowanych szkodach, ilości wtargnięć zwierząt dzikich na obszar, w którym odbywa się ruch uliczny, nawet informacje o agresywnych atakach zwierząt dzikich. Informacje te znajdują się w elektronicznym programie systemowym eM@ndat prowadzonym przez Straż (...). Są one wykorzystywane przy planowaniu budżetu oraz do przygotowania opisu przedmiotu zamówienia w procedurze zapytania ofertowego na wybór wykonawcy w zakresie usług weterynaryjnych czy myśliwskich. Przebywanie dzikich zwierząt w mieście niewątpliwie powoduje naruszenia porządku publicznego i ruchu drogowego. Te informacje posiada Policja. (...).

(akta kontroli str. 565)

³⁸ W 2017 r. odnotowano 323 zgłoszenia, w 2018 r. 308 zgłoszeń a w 2019 r. (do 31.03) 94 zgłoszenia, w tym rannych zwierząt dotyczył odpowiednio 83, 23 i 12 zgłoszeń.

Z informacji otrzymanej od Komendanta Miejskiego Policji w Koszalinie wynika, że w okresie objętym kontrolą na obszarze Miasta odnotowano 76 zgłoszeń o zaistniałych wydarzeniach z udziałem zwierząt, z czego 29 przypadków stanowiły wydarzenia w ruchu drogowym. W dalszej części pisma podano, że informacje o liczbie i skutkach wydarzeń z udziałem dzikich zwierząt, w tym zdarzeń w ruchu drogowym, nie są przekazywane do Urzędu.

(akta kontroli str. 447- 448)

W informacji otrzymanej od Dyrektora Zarządu Dróg i Transportu w Koszalinie podano, że w latach 2017-2019 (do 31.03) Zarząd nie rejestrował zgłoszeń dotyczących zdarzeń z udziałem zwierząt wolno żyjących oraz nie przekazywał do Urzędu informacji dotyczących zdarzeń z udziałem wolno żyjących zwierząt.

(akta kontroli str. 444 - 446)

W badanym okresie Urząd zgodnie z art. 64 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody³⁹ zapewnił posiadaczom i prowadzącym hodowlę żywych zwierząt egzotycznych w Mieście możliwość zgłoszenia i rejestracji poprzez dokonanie wpisu do rejestru znajdującego się w WS. W tym celu należało wypełnić stosowny wniosek⁴⁰. Z możliwości zarejestrowania zwierząt egzotycznych w Koszalinie skorzystało w 2017 r. - siedem osób, w 2018 r. – dziewięć osób, w I kwartale 2019 r. – jedna osoba.⁴¹

(akta kontroli str. 618-619, 416, 625)

Zgodnie z uchwałą nr XXXII/461/2017 Rady Miejskiej w Koszalinie z 22.06.2017 r. w sprawie uchwalenia regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta Koszalina wyznaczone zostały dwa obszary podlegające obowiązkowej deratyzacji obejmujące swoim zasięgiem: tereny zabudowane budynkami wielorodzinnymi; tereny zabudowane budynkami jednorodzinnymi oraz nieruchomości niezamieszkałe. Na właścicieli nieruchomości zabudowanych budynkami wielorodzinnymi został nałożony obowiązek przeprowadzania deratyzacji, co najmniej raz w roku, a na właścicieli budynków jednorodzinnych oraz właścicieli nieruchomości niezamieszkałych, w miarę istniejących potrzeb. Obowiązek przeprowadzenia deratyzacji wynikał z art. 22 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi⁴².

Odpowiedzialnym za przyjmowanie zgłoszeń i zbieranie informacji o bytności szczerów i innych gryzoni w mieście, są bezpośrednio właściciele lub zarządcy nieruchomości. Należą do nich m.in.: Zarząd Budynków Mieszkalnych w Koszalinie, Miejskie Wodociągi i Kanalizacja spółka z o. o., Koszalińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego sp. z o.o., Zarząd Dróg i Transportu w Koszalinie, Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Spółka z o.o. w Koszalinie, Urząd oraz inne instytucje i jednostki.

Dyrektor WS wyjaśniła, że „(...) właściciele, zarządcy nieruchomości w ramach swoich kompetencji (...) dokonują oględzin (...) i deratyzację przeprowadzają na własny koszt i we własnym zakresie. (...). Utylizacją martwych gryzoni zajmują się bezpośrednio podmioty, którym zlecono wykonanie usług deratyzacyjnych. W latach 2017-2019 w (...) usługi deratyzacyjne wykonywały dwa podmioty.

(akta kontroli str. 524-525, 618-619)

³⁹ Dz. U. z 2018 r. poz. 1614, ze zm.

⁴⁰ <http://www.bip.koszalin.pl/?a=23313>.

⁴¹ Do najczęściej rejestrowanych zwierząt należały kameleony, żółwie stepowe i kongijskie, boa i pytony, różne gatunki papug.

⁴² Dz. U. z 2018 r. poz.151, ze zm.

W rejestrze skarg Urzędu odnotowano w 2017 r. 24 skargi, w 2018 r. 19 skarg, a wg stanu na 31.03.2019 r. jedną skargę. Skargi nie dotyczyły spraw zwierząt wolno żyjących (dzikich).

(akta kontroli str. 434)

Od 1.01.2017 r. do 31.03.2019 r. do Urzędu wpłynęły 424 wnioski o udzielenie informacji publicznej, w 2017 r. było ich 167, 184 w roku 2018 a w 2019 r. (do 31.03) – 73 wnioski. W ww. okresie dwa wnioski o udostępnienie informacji publicznej dotyczyły problematyki zwierząt wolno żyjących (dzikich) tj. wnioski złożone w dniu 14.11.2017 r. i 5.03.2018 r.

Wniosek z 14.11.2017 r. dotyczył prowadzenia przez Urząd wykazu zwierząt, które zostały zgłoszone do rejestru zwierząt należących do gatunków wymienionych w załącznikach A i B rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi⁴³, zaliczonych do płazów, gadów lub ssaków, a także prowadzących ich hodowle. Urząd pismem z 17.11.2017 r. przesłał zanonimizowaną kopię rejestru zwierząt.

Wniosek z 5.03.2018 r. dotyczył wskazania instytucji odpowiedzialnej za przyjmowanie zgłoszeń o dzikich zwierzętach. W odpowiedzi⁴⁴ wskazano Straż, Powiatowego Lekarza Weterynarii w Koszalinie, Policję (jeżeli ranne zwierzę stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa ruchu) oraz Zachodniopomorski Ośrodek Rehabilitacji Ptaków w Gniazdkowie. W piśmie wskazano, że brakuje ośrodka, który mógłby zaopiekować się zwierzętami dzikimi, jak lis, borsuk, dzik, jeleń czy sarna. Jako najbliższy wymieniono ośrodek oddalony o 180 km od Koszalina (Ośrodek Rehabilitacji w Parsowie gmina Bielice).

(akta kontroli str. 157-163)

Problematyka postępowania ze zwierzętami na terenie Miasta, w tym ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi) była przedmiotem interpelacji radnych Rady Miejskiej w Koszalinie⁴⁵.

W odpowiedzi na interpelację dot. braku podpisania umowy na interwencje do zwierząt dzikich Prezydent Miasta w piśmie z 25.09.2017 r. wskazał, że (...). *Objęcie opieki zwierząt wolno żyjących (dzikich), w tym zapewnienie zwierzętom dzikim całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadku zdarzeń drogowych nie jest zadaniem własnym ani gminy ani powiatu. (...) Organem odpowiedzialnym za realizację zadań gminy i powiatu w Koszalinie, w tym zawieranie umów na te zadania jestem ja, jako Prezydent Miasta, a nie Powiatowy Lekarz Weterynarii, który oczywiście ma prawo zgłaszać odrębne zdanie w sprawie. Powiatowa Inspekcja Weterynarii jest jednostką administracji rządowej, w sporze dotyczącym właściwości podmiotu zobowiązanego do zajmowania się sprawami zwierząt wolno żyjących, pozostaje więc stroną sporu. (...).*

(akta kontroli str. 172, 434-435)

W odpowiedzi na interpelacje dot. udzielania pomocy rannym dzikim zwierzętom Prezydent Miasta:

- w piśmie z 1.03.2018 r. stwierdził m.in. (...) *Odnosnie zwierząt dzikich informuję, że zgodnie z regulacjami ustawowymi zwierzęta dzikie na podstawie art. 21 ustawy o ochronie zwierząt stanowią tzw. dobro ogólnonarodowe, a na podstawie ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (Dz. U. z 2017 r., poz. 1295 ze zm.) art. 2 zwierzęta łowne w stanie wolnym, jako dobro ogólnonarodowe, stanowią własność Skarbu Państwa. (...) Dlatego przypisywanie zadań dotyczących dzikich*

⁴³ Dz. Urz. UE L 61 z 3.03.1997 r., str. 1 ze zm.

⁴⁴ Pismo znak OA-I-3.1431.45.2018.MP z 14.03.2018 r.

⁴⁵ Pisma Prezydenta z odpowiedziami z 22.05.2017 r., 24.08.2017 r., 25.09.2017 r., 20.10.2017 r., 23.10.2017 r., 1.03.2018 r.

zwierząt do zadań programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt jest niezasadne. (...)

- w piśmie z 20.10.2017 r. wskazał m.in., iż (...) Straż wykonuje zadania w zakresie ochrony porządku publicznego wynikające z ustaw i aktów prawa miejscowego. (...) W zakresie zadań, które mogą wykonywać strażnicy na podstawie ustawy o ochronie zwierząt ustawodawca nie zawarł przepisów wskazujących Straż, jako instytucje mające ze zadanie odławianie zwierząt i udzielanie pomocy weterynaryjnej. (...)

Prezydent Miasta powołał się na przeprowadzoną przez NIK w 2010 r. kontrolę straży gminnych oraz wskazał na informację o wynikach kontroli NIK z marca 2011 r., w której podano, że Prezydenci/Burmistrzowie/Wójtowie nielegalnie zlecieli strażom wykonywanie dodatkowych zadań związanych z wyłapywaniem zwierząt. W udzielonej odpowiedzi na interpelację wskazano, że (...) brak jest ustawowej delegacji do wykonywania przez strażników Straży Miejskiej w Koszalinie czynności związanych z udzielaniem pomocy rannym, chorym oraz wolnożyjącym w zakresie zapobiegania bezdomności zwierząt. (...).

(akta kontroli str. 178-179, 435)

W procesie realizacji zadań związanych z obecnością zwierząt wolno żyjących (dzikich) na terenie Miasta w aspekcie ochrony i opieki, a także porządku publicznego i bezpieczeństwa mieszkańców uczestniczyła Straż.⁴⁶ Komendantem SM od 1.05.2011 r. jest Piotr Simiński.⁴⁷

(akta kontroli str. 569)

W latach 2017-2019 (do 31.03) Straż liczyła 26 funkcjonariuszy (w tym 21 pełniło służbę w rejonie administracyjnym Miasta), realizując m.in. interwencje związane ze zgłoszeniami mieszkańców dotyczącymi pojawiania się i obecności zwierząt wolnożyjących (dzikich). W SM nie funkcjonowały wyodrębnione referaty lub stanowiska specjalistyczne, którym powierzono takie obowiązki. Nie wyznaczono również funkcjonariusza zajmującego się problematyką związaną z pojawianiem się i obecnością zwierząt wolno żyjących (dzikich) na terenie Miasta.

(akta kontroli str. 572, 606)

SM nie posiadała wyodrębnionej procedury reakcji na zgłoszenia o zdarzeniach z udziałem zwierząt dzikich. Obowiązywała taka sama procedura jak podczas wykonywania czynności służbowych w przypadku pozostałych zgłoszeń. W związku z pojawianiem się i obecnością zwierząt wolno żyjących (dzikich) na terenie Miasta funkcjonariusz SM:

- przyjmował zgłoszenie, ustalał miejsce zdarzenia, gatunek zwierzęcia, którego zgłoszenie dotyczy, czy zgłoszenie dotyczyło zwierzęcia rannego (np. w wypadku komunikacyjnym), czy zachowanie zwierzęcia może wskazywać na jakąkolwiek chorobę zwierzęcia, czy zwierzę jest martwe, itp.;
- na podstawie uzyskanych informacji funkcjonariusz dyżurny podejmował decyzję o skierowaniu we wskazane miejsce patrolu SM (sprawdzenie zasadności zgłoszenia na miejscu) lub przekazywał zgłoszenie do realizacji innemu podmiotowi (np. TOZ, PGK Koszalin, Powiatowy Lekarz Weterynarii, Zachodniopomorski Ośrodek Rehabilitacji Ptaków „GNIAZDOWO”).

Dodatkowo rejestrowano każde zgłoszenie kierowane do dyżurnego SM w książce zgłoszeń i w programie komputerowym pn. eM@ndat. Komendant SM opracowywał comiesięczne statystyki z tych czynności i sprawozdania z działalności

⁴⁶ Funkcjonująca w strukturze organizacyjnej Urzędu, dalej SM.

⁴⁷ Dalej Komendant SM.

(w sprawozdaniach podawano liczbę zdarzeń ze zwierzętami, bez wyodrębnienia liczby zdarzeń związanych z dzikimi zwierzętami).

(akta kontroli str. 606-607)

W zakresie postępowania ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi) funkcjonariusze SM zostali przeszkoleni (teoretycznie i praktycznie) ze stosowania ultradźwiękowego odstraszacza zwierząt pn. „DAZER II” oraz pistoletu hukowego „LEXON 11”. Funkcjonariusze nie uczestniczyli w innych szkoleniach specjalistycznych dotyczących postępowania ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi).

Jak wyjaśnił Komendant SM funkcjonariusze przeszli obowiązkowe szkolenie podstawowe określone w ustawie o strażach gminnych i przepisach wykonawczych. W SM prowadzone są szkolenia wewnętrzne w ramach odpraw do służby. Tematyka szkoleń dotyczy zarówno zmian w przepisach prawa w zakresie uprawnień funkcjonariuszy, jak również z potrzeby posługiwania się dostępnym dla strażników wyposażeniem technicznym. W związku z brakiem w strukturach SM wyznaczonej komórki lub osoby zajmującej się postępowaniem ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi), nie wystąpiła konieczność kierowania funkcjonariuszy na szkolenia w tym zakresie.

(akta kontroli str. 573, 606-607)

Ustalono, że Straż Miejska posiadała odstraszacze ultradźwiękowe „DAZER II” (sztuk 4) i pistolet hukowy „LEXON 11” (sztuk 1). Ponadto funkcjonariusze wykorzystywali do wygradzenia i oznaczenia niebezpiecznego terenu taśmy ostrzegawcze, zapory techniczne i znaki ostrzegawcze, które były udostępnione przez ZDiT.

Komendant SM wyjaśnił, że (...) SM nie posiada na wyposażeniu urządzeń służących do wyłapywania zwierząt, zarówno bezdomnych jak i wolno żyjących (dzikich). Wynika to z braku delegacji prawnej do wykonywania czynności wyłapywania zwierząt przez funkcjonariuszy straży gminnych (miejskich). (...) W chwili obecnej wyposażenie SM w techniczne środki do podejmowania czynności związanych z podejmowaniem interwencji w sytuacji zagrożeń powodowanych przez zwierzęta wolno żyjące (dzikie) jest adekwatne do posiadanych uprawnień. (...)

(akta kontroli str. 573, 607)

Stosownie do wymogów rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 listopada 2009 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia przez straże gminne (miejskie) ewidencji etatów, wyposażenia oraz wyników działań straży⁴⁸ SM prowadziła ewidencję zgłoszeń w formie papierowej „Książki zgłoszeń” oraz w formie elektronicznej w programie pn. eM@ndat. W obu rejestrach (książka i program eM@nadat) nadawany był ten sam indywidualny numer zgłoszenia.

(akta kontroli str. 574, 585, 607-608)

Ustalono, że od 1.01.2017 r. do 31.03.2019 r. SM odnotowała łącznie 725 zgłoszeń dotyczących zwierząt wolno żyjących. Zgłoszenia odnotowywano w trzech kategoriach: „Interwencje – martwe zwierzę”, „Interwencje – ranne zwierzę”, „Zgłoszenie mieszkańca – zwierzęta”. W 2017 r. odnotowano ogółem 323 zgłoszeń, w 2018 r. 308 zgłoszeń a w 2019 r. (do 31.03.) 94 zgłoszenia, w tym rannych zwierząt dotyczyło odpowiednio: 83, 23 i 12 zgłoszeń. SM nie gromadziła danych dotyczących liczby odłowionych zwierząt.

(akta kontroli str. 578, 585-586, 607-608)

Komendant SM wyjaśnił, że nie gromadzono danych dotyczących liczby odłowionych zwierząt w przypadkach zgłoszeń wpływających do służby dyżurnej. Dotyczy to

⁴⁸ Dz. U. z 2017 r. poz. 1502.

zarówno zwierząt bezdomnych, jak też zwierząt wolno żyjących (dzikich). Informacje dotyczące konieczności odłowienia zwierząt bezdomnych są przekazywane do PGK. W przypadku zwierząt martwych znajdujących się w pasie drogowym zgłoszenie są przekazywane do PGK. W przypadku zwierząt martwych znajdujących się na terenach należących do Miasta, a niebędących pasami drogowymi, zgłoszenie jest przekazywane do firmy „TOMEX”. Zgłoszenia dotyczące żywych zwierząt wolno żyjących (dzikich) są przekazywane do WŚ. Informacje zwrotne o podjętych czynnościach nie wpływały do Straży.

(akta kontroli str. 575)

SM w okresie objętym kontrolą współpracowała z organizacjami, których statutowym celem jest ochrona zwierząt, tj. m.in. z TOZ, Fundacją „Dziki Azyl”, Zachodniopomorskim Ośrodkiem Rehabilitacji Ptaków „GNAZDOWO”, Powiatowym Lekarzem Weterynarii w Koszalinie w zakresie zgłoszeń dotyczących zwierząt wolno żyjących (dzikich), jak również w zgłoszeniach dotyczących pogryzienia ludzi przez zwierzęta. W ramach działań służby dyżurne SM oraz Policji na bieżąco przekazywały sobie informacje dotyczące występowania zwierząt wolno żyjących (dzikich) na terenie Miasta.

(akta kontroli str. 575, 608)

Komendant wyjaśnił m.in., że w okresie objętym kontrolą funkcjonariusze SM prowadzili zajęcia edukacyjno-informacyjne dla dzieci i młodzieży w przedszkolach i szkołach dotyczące postępowania ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi), jak również uczestniczyli w zajęciach prowadzonych w klubach osiedlowych, radach osiedli, placówkach kulturalno-oświatowych, podczas festynów organizowanych dla mieszkańców Miasta. Odkonano łącznie 135 spotkań, w których wzięło udział około 12 tys. osób. W trakcie prowadzenia zajęć profilaktycznych poruszano zagadnienia dotyczące postępowania ze zwierzętami wolno żyjącymi. W trakcie zajęć strażnicy rozdawali ulotki, np. dotyczące obecności dzików w mieście. W ulotkach zawarto również informacje o sposobie zgłaszania przypadków występowania na terenie miasta zwierząt wolno żyjących. Dodatkowo informacje dotyczące zwierząt wolno żyjących (dzikich) były rozpowszechniane wśród mieszkańców m.in. za pośrednictwem lokalnych mediów (radio, telewizji i prasy). Funkcjonariusze prowadzili dystrybucję środka WILDGRANIX (preparat zapachowy odstraszający dziki). Mieszkańcy, po stawieniu się w Komendzie SM oraz okazaniu dowodu osobistego, otrzymywali przygotowane 2 kilogramowe pakiety preparatu wystarczające na 100 m² gruntu, do rozproszania wokół nieruchomości. Wraz z preparatem przekazywana była instrukcja użytkowania oraz informacja o sposobie postępowania w przypadku kontaktu ze zwierzętami dzikimi.

(akta kontroli str. 575-576, 608)

W wyniku przeprowadzonych oględzin (9.05.2019 r.) w siedzibie SM ustalono, że na tablicach ogłoszeń znajdujących się przed wejściem oraz dwóch piętrach budynku zamieszczono informację dotyczącą m.in. sposobu zachowania się w przypadku spotkania zwierząt dzikich, konieczności utrzymania nieruchomości w należytym stanie sanitarnym a także właściwego gospodarowania odpadami komunalnymi, które mogą być źródłem przebywania dzikich zwierząt na terenach zurbanizowanych, w informacji wskazano, że w przypadku zagrożenia należy powiadomić dyżurnego Straży Miejskiej. Przy stanowisku dyżurnego funkcjonariusza znajdowały się informacje dotyczące postępowania w przypadku spotkania dzików z uwzględnieniem podstawowych zasad bezpieczeństwa, zasad prewencyjnego zachowania się oraz bezpiecznych metod odstraszenia. W informacji zalecono kontakt z dyżurnym SM w przypadku zauważenia dzików. Informacja skierowana

była do osób dorosłych. Ponadto przy stanowisku dyżurnego znajdowały się informacje dla dzieci, podane w graficznej formie, o sposobach zachowania się w przypadku spotkania z dzikimi zwierzętami.

(akta kontroli str. 587)

Badaniem kontrolnym objęto 16 celowo dobranych zgłoszeń (po pięć w 2017 r. i 2019 r., sześć w 2018 r.) dotyczących zdarzeń z udziałem zwierząt wolno żyjących (dzikich): trzy z udziałem sarny, po jednym z udziałem lisa, kuny, jeża, w pozostałych 10 przypadkach z udziałem ptaków⁴⁹. We wszystkich badanych przypadkach zgłoszenia były telefoniczne, a działania SM zostały podjęte bezzwłocznie (natychmiast po otrzymaniu zgłoszenia). W jednym na 16 analizowanych przypadków funkcjonariusze SM odnotowali informację o braku instytucji, do której można przekazać zgłoszenie⁵⁰ oraz nie posiadali wiedzy o dalszym losie rannego zwierzęcia. Przypadek ten dotyczył okresu, w którym Miasto nie miało zawartej umowy na leczenie zwierząt. W pozostałych 15 przypadkach Urząd oraz SM dysponowała wiedzą o podjętych działaniach i dalszych losach rannych zwierząt.

(akta kontroli str. 588-605, 620-621)

W latach 2017-2019 (do 31.03.) zagadnienia związane z postępowaniem ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi) na terenie Miasta nie były przedmiotem skarg, wniosków oraz wniosków o udzielenie informacji publicznej składanych do SM.

(akta kontroli str. 576, 608)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Urząd właściwie identyfikował problem pojawiania się i bytowania zwierząt dzikich na terenie Miasta, przeprowadzane były akcje edukacyjno-informacyjne dla mieszkańców odnośnie postępowania ze zwierzętami wolno żyjącymi. Sprzyjała temu współpraca z instytucjami, których celem była ochrona zwierząt.

Ponadto w dokumentach planistycznych Miasta uwzględniono wymagania ochrony przyrody a w Mieście wyznaczono obszary obowiązkowej deratyzacji, terminy jej przeprowadzania oraz nadzorowano realizację tego obowiązku. Właściwej realizacji zadań w Urzędzie sprzyjał udokumentowany i wdrożony od 2006 r. System Zarządzania Jakością, funkcjonujący wg międzynarodowej normy ISO.

OBSZAR

2. Powierzenie i nadzorowanie wykonywania opieki nad zwierzętami dzikimi

Opis stanu
faktycznego

2.1. W okresie 2017-2019 (do 31.03.) w Urzędzie obowiązywały dwie umowy dot. wyłapywania, leczenia chorych i zagubionych dzikich zwierząt:

- zawarta 23.01.2017 r. z TOZ⁵¹ na wyłapywanie chorych, zagubionych zwierząt dzikich z terenu Miasta;
- zawarta 24.10.2018 r. z Fundacją Dzikie Azyl – Centrum Pomocy dla Jeży i Dzikich Zwierząt w Słupsku⁵² na całodobowe odławianie, transport i leczenie zagubionych lub zabłąkanych zwierząt wolno żyjących (dzikich) z terenów miejskich.

(akta kontroli str. 315-318, 397-399, 427-429, 627-628)

⁴⁹ W tym w czterech przypadkach mew, trzech przypadkach łabędzi, jednym bociana, w pozostałych dwóch przypadkach nie określono gatunku ptaka.

⁵⁰ Zgłoszenie Nr 1708685 z 9.11.2017 r. dotyczące ptaka – mewy.

⁵¹ Umowa Nr 2/GKO/2017 obowiązywała do 31.05.2017 r.; umowa zakończona w drodze porozumienia z 31.05.2017 r.

⁵² Umowa Nr 12/WS/2018 wygasła z dniem 9.03.2019 r. z powodu wyczerpania środków finansowych (zgodnie z § 7 umowy).

Jednocześnie, w zakresie zbierania padłych zwierząt obowiązywały umowy:

- zawarte 23.01.2017 r.⁵³ oraz 21.02.2018 r.⁵⁴ z PGK na zbieranie padłych zwierząt w wyniku zdarzeń losowych (w tym dowóz do unieszkodliwienia i unieszkodliwienie) poza pasem drogowym z terenów miejskich będących w zarządzaniu Prezydenta.
- zawarta 7.02.2019 r. z „Tomex” Firmą Usługowo – Handlową na zbieranie padłych zwierząt w wyniku zdarzeń losowych (w tym dowóz do unieszkodliwienia i unieszkodliwienie) poza pasem drogowym, z terenów Miasta.
(akta kontroli str. 391-396, 427-431, 629-631)

Ponadto w okresie 2017-2019 (I kw.) obowiązywały umowy na odstrzał/odłów redukcyjny dzików zawarte z:

- Kołem łowieckim „Bekas” na odstrzał redukcyjny dzików: Nr I 01/GKO/2017 z 1.03.2017 r.⁵⁵, Nr I 02/GKO/2017 z 22.08.2017 r.⁵⁶, Nr 3/WS/2018 z 30.03.2018r.⁵⁷, Nr 5/WS/2018 z 8.06.2018 r.⁵⁸ oraz 4/WS/2018 z 11.02.2019 r.⁵⁹;
- „Lupar” na odłów redukcyjny dzików: Nr II 5/GKO/2017 z 18.05.2017 r.⁶⁰ oraz Nr 8/WS/2018 z 14.06.2018 r.⁶¹;
- Kołem łowieckim Bażant Nr 5/WS/2018 z 8.02.2019 na odstrzał redukcyjny dzików⁶²;
- „Tomex” Firmą Usługowo – Handlową Nr 8/WS/2019 z 25.03.2019 r. na odłów redukcyjny dzików.
(akta kontroli str. 257-288, 431-433, 631-633)

W związku z realizacją ww. umów Zarząd Okręgowy Polskiego Związku Łowieckiego w Koszalinie pozytywnie zaopiniował możliwość wykonania odstrzału redukcyjnego dzików⁶³ oraz odłowu redukcyjnego dzików⁶⁴.

Prezydent Miasta, działając w porozumieniu z Polskim Związkiem Łowieckim, na podstawie art. 45 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie oraz art. 104 i 2018 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego, decyzjami z: 27.02.2017 r., 7.08.2017 r., 19.03.2018 r. 16.05.2018 r. oraz 30.01.2019 r., orzekł o wykonaniu odstrzału redukcyjnego dzików a decyzjami z: 26.04.2017 r., 7.06.2018 r. i 22.03.2019 r. orzekł o wykonaniu odłowu redukcyjnego dzików na terenie Miasta.

(akta kontroli str. 197-233, 632-633)

Analiza przedłożonej dokumentacji wykazała przestrzeganie obowiązujących w Urzędzie zasad wewnętrznych dotyczących udzielania zamówień na roboty budowlane, usługi i dostawy⁶⁵. W opisach przedmiotu zamówienia oraz w umowach wskazano: wymagania w zakresie potencjału zawodowego wykonawcy, wymagania w zakresie potencjału technicznego (sprzęt i infrastruktura); czas podjęcia

⁵³ Umowa do 31.12.2017 r.

⁵⁴ Umowa do 31.12.2018 r.

⁵⁵ Dotyczy osiedli Rokosowo, Dzierżęcino, Lubiatowo; okres od 1.03.2017 r. do 10.12.2017 r.;

⁵⁶ Dotyczy osiedli Jamno i Łabusz; od 22.08.2017 r. do 10.12.2017 r.

⁵⁷ Dotyczy osiedli Rokosowo, Lubiatowo, Jamno, Łabusz, umowa od od 30.03.2018 r. do 10.12.2018 r.

⁵⁸ Dotyczy terenu przy ul. Wojska Polskiego, umowa od 8.06.2018 r. do 10.12.2018 r.

⁵⁹ Dotyczy Osiedli Rokosowo, Lubiatowo, Jamno, Łabusz, umowa od 11.02.2019 r. do 1.12.2019 r.

⁶⁰ Umowa obowiązywała od 18.05.2017 r. do 15.12.2017 r.

⁶¹ Umowa obowiązywała od 14.06.2018 r. do 10.12.2018 r.

⁶² Dotyczy osiedla Raduszka, umowa od 8.02.2019 r. do 10.12.2019 r.

⁶³ Pisma z 16.02.2017 r., 11.07.2017 r., 8.02.2018 r., 16.03.2018 r., 8.01.2019 r.

⁶⁴ Pisma z 5.04.2017 r., 28.05.2018 r., 5.09.2018 r., 12.03.2019 r.

⁶⁵ Zarządzenie wewnętrzne Nr 73/14 Prezydenta Miasta z 18.04.2014 r. określające zasady dotyczące udzielania zamówień na roboty budowlane, usługi i dostawy w Urzędzie, których wartość nie przekracza kwoty 30.000 euro.

interwencji⁶⁶, zapisy umożliwiające kontrolę wykonania umowy, zapisy dotyczące odpowiedzialności za niewłaściwe wykonanie umowy (w tym kary umowne). Zawarto umowy z wykonawcami, którzy przedstawili najkorzystniejszą ofertę.

(akta kontroli str. 136- 146, 427-433, 627-633)

Urząd, przed zawarciem umów na świadczenie usług weterynaryjnych wobec zwierząt wolno żyjących (dzikich), dysponował dokumentami pozwalającymi zweryfikować potencjał zawodowy i techniczny podmiotu, któremu powierzono wykonywanie tych zadań. Były to m.in. stosowne decyzje Powiatowego Lekarza Weterynarii dot. środków transportu, decyzja z dnia 31.01.2017 r. Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska na utworzenie i prowadzenie Ośrodka Rehabilitacji Zwierząt przez Fundację „Dziki Azyl”⁶⁷, oświadczenie Przychodni Weterynaryjnej ALWET o objęciu opieką weterynaryjną zwierząt w ww. ośrodku, oświadczenia podmiotów zajmujących się pogotowiem interwencyjnym wobec dzikiej zwierzyny, w tym posiadanie odpowiednich kwalifikacji do odłowu, dokumenty potwierdzające wpis do Ewidencji Działalności Gospodarczej w zakresie łowiectwa i pozyskiwania zwierząt łownych. Ponadto posiadanie specjalistycznego sprzętu pracownicy Urzędu weryfikowali w ramach wizji lokalnej, np. przed zawarciem umowy z Fundacją Dziki Azyl – Centrum Pomocy dla Jeży i Dzikich Zwierząt w Słupsku przeprowadzono wizję lokalną sprzętu specjalistycznego w postaci dwóch klatek żywo-łapek, poskromu, siatki oraz łapaka znajdujących się na wyposażeniu samochodu.

(akta kontroli str. 339, 427-433, 458, 627-632)

W związku z realizacją umów na wyłapywanie oraz leczenie chorych, zagubionych dzikich zwierząt w latach 2017-2019 (do 31.03.) wydatkowano 49 039 zł, z tego z tytułu umowy podpisanej z:

- TOZ⁶⁸ wydatkowano 13 600 zł⁶⁹,
- Fundacją Dziki Azyl⁷⁰ wydatkowano 35 439 zł (w 2018 r. – 15 995 zł, w 2019 r. – 19 444 zł)⁷¹.

(akta kontroli str. 400-404, 407-412, 438, 633)

W latach 2017-2019 (do 31.03.) w związku z realizacją umów dotyczących zbierania padłych zwierząt wydatkowano 4 789 zł, z tego umów:

- zawartych z PGK⁷² wydatkowano 4 541 zł (w 2017 r. – 1 493 zł, 2018 r. – 2 623 zł; w 2019 r. – 425 zł);
- podpisanej 7.02.2019 r. z „Tomex” Firmą Usługowo – Handlową wydatkowano - 248 zł.⁷³

(akta kontroli str. 400-404, 407-412, 438, 633)

W latach 2017-2019 (do 31.03) w związku z realizacją niżej wymienionych umów wydatkowano 30 347 zł, z tego zawartych z:

- Kołem Łowieckim „Bekas” na odstrzał redukcyjny dzików wydatkowano: 4 812 zł (w 2017 r. – 1 660 zł; w 2018 r. – 3 152 zł; w 2019 r. – 0,00 zł)⁷⁴,

⁶⁶ W przypadku umów dotyczących wyłapywania chorych i zagubionych zwierząt bezpośrednio po uzyskaniu zgłoszenia od Zleceniodawcy (również w dni wolne od pracy), w przypadku zbierania padłych zwierząt do czterech godzin od zgłoszenia.

⁶⁷ Zezwolenie nr DZP-WG.6520.11.2016.2017.mk z 31.01.2017 r.

⁶⁸ Umowa obowiązywała do 31.05.2017 r. ; zakończona w drodze porozumienia z 31.05.2017 r.

⁶⁹ Interwencje dotyczyły 43 zwierząt wolno żyjących (dzikich).

⁷⁰ Umowa wygasła 9.03.2019 r. z powodu wyczerpania środków finansowych (zgodnie z § 7 umowy).

⁷¹ Interwencje dotyczyły 33 zwierząt wolno żyjących (dzikich).

⁷² Umów obowiązujących do 31.12.2017 r. oraz do 31.12.2018 r, Podjęto interwencje wobec 25 zwierząt

⁷³ Interwencje dotyczyły 3 zwierząt wolno żyjących (dzikich).

⁷⁴ Odstrzelono 26 dzików (w 2017 r. – 9, a w 2018 r. – 17).

- „Lupar” na odłów redukcyjny dzików wydatkowano 25 534 zł (w 2017 r. – 6 051 zł w 2018 r. – 19 483 zł).⁷⁵
- Kołem łowieckim Bażant na odstrzał redukcyjny dzików do 31.03.2019 r. nie poniesiono wydatków;
- „Tomex” Firmą Usługowo – Handlową na odłów redukcyjny dzików - nie poniesiono wydatków.

(akta kontroli str. 400-404, 407-412, 438-439, 633-634)

Kwota wydatków interwencyjnych związanych z postępowaniem wobec zwierząt wolno żyjących (dzikich)⁷⁶ w okresie 2017-2019 (do 31.03) wynosiła ogółem 18 711 zł (w 2017 r. – 8 672 zł; w 2018 r. – 7 270 zł, w 2019 r. (do 31.03) – 2 769 zł.)

(akta kontroli str. 401-402, 436-437, 634)

Urząd rzetelnie dokonywał odbioru realizowanych usług wynikających z warunków zawartych umów lub zleconych działań interwencyjnych. Kwoty wyszczególnione na rachunkach odpowiadały danym wynikającym z załączonych do nich sprawozdań oraz warunków umów. Nie stwierdzono wystąpienia przypadków podjęcia interwencji z opóźnieniem (przedkładanie przez wykonawcę sprawozdań z wykonanych usług m.in. z podaniem godziny i daty przyjęcia zgłoszenia oraz informacji o dalszym postępowaniu ze zwierzęciem umożliwiało Urzędowi kontrolowanie terminowości wykonywanych interwencji).

(akta kontroli str. 400-404, 427-433, 438-439, 567-568)

Miasto w okresie od 1.06.2017 r. do 23.10.2018 r. oraz od 10.03.2019 r. do dnia zakończenia kontroli NIK (15.05.2019 r.) nie posiadało umów na całodobowe świadczenie usług weterynaryjnych zwierzętom wolno żyjącym⁷⁷ i ograniczyło się do doraźnego zlecenia lekarzom weterynarii działań niezbędnych do ratowania zdrowia potrzebującym zwierzętom.

Zdaniem NIK powyższa sytuacja mogła mieć wpływ na wystąpienie trudności w przekazaniu zgłoszenia dotyczącego zwierzęcia do lekarzy lub ośrodków opiekujących się rannymi zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi). Świadczy o tym odnotowywany przez funkcjonariuszy SM przypadek braku możliwości przekazania zgłoszenia o rannej miewie.⁷⁸ O występowaniu powyższego problemu w Mieście świadczy też udzielona odpowiedź Prezydenta na wniosek o udostępnienie informacji publicznej z 5.05.2018 r. w sprawie wskazania instytucji odpowiedzialnej do przyjmowania zgłoszeń o dzikich zwierzętach, w której m.in. wskazano, że brakuje ośrodka, który mógłby zaopiekować się zwierzętami dzikimi. Jako najbliższy wymieniono ośrodek w gminie Bielice, oddalony od Koszalina o 180 km⁷⁹.

(akta kontroli str. 158, 522-561)

Prezydent Miasta wyjaśnił, że (...) *bezpośrednią przyczyną braku podpisania umowy na świadczenie usług weterynaryjnych wobec zwierząt wolno żyjących od 1.06.2017 r. do 23.10.2018 r., było nagłe i nieoczekiwane rozwiązanie umowy zawartej z TOZ na wyłapywanie zwierząt dzikich z terenów miejskich. Zaprzestanie wykonywania zadania nastąpiło 31.05.2017 r., natomiast wniosek organizacji*

⁷⁵ Odłowiono 48 dzików (w 2017 r. - 12, 2018 r. - 36).

⁷⁶ Dotyczy działań zleczanych gabinetom weterynaryjnym w przypadku 16 zwierząt, zakupu środków chemicznych o działaniu odstraszającym i wyplaszającym dzikie zwierzęta oraz w związku z opracowaniem i wydrukiem ulotek edukacyjno-informacyjnych na temat dzików.

⁷⁷ Nie dotyczy zawartych umów na odłów/odstrzał dzików oraz zbieranie padłych zwierząt.

⁷⁸ Badanie kontrolne NIK 16 przypadków zgłoszeń do SM zdarzeń z udziałem zwierząt dzikich potwierdziło wystąpienie jednego zgłoszenia dotyczące rannego zwierzęcia w okresie, w którym Miasto nie posiadało umowy dotyczącej opieki weterynaryjnej (zgłoszenie Nr 1708685 z 9.11.2017 r. dotyczące rannej miewy). Odnotowano brak instytucji, do której można je przekazać, ani SM ani Urząd nie dysponował wiedzą o dalszym losie zwierzęcia.

⁷⁹ Pismo OA-I-3.1413.45.2018.MR z 14.03.2018 r.

o rozwiązanie umowy wpłynął do tut. organu 30.05.2017 r. Uznano, że przy braku podmiotu realizującego udzielanie pomocy zwierzętom wolno żyjącym należy koniecznie w pierwszej kolejności: zapewnić bezpieczeństwo mieszkańców przed zagrożeniem ze strony dziko występujących zwierząt oraz uchronić pojawiające się w środowisku miejskim zwierzęta wolno żyjące przed obrażeniami i śmiercią. W okresie bezumownym wykonywanie zadania odbywało się w drodze indywidualnych zleceń doraźnych. Formuła przekazywania zgłoszeń interwencyjnych i wykonywanie zleceń bezpośrednio przez lekarzy zatrudnionych w lecznicach weterynaryjnych odpowiadała lekarzom weterynarii oraz tut. organowi. Było to jedyne rozsądne rozwiązanie w sytuacji ostrej krytyki dotychczasowych działań TOZ, które prezentował ówczesny Powiatowy Lekarz Weterynarii w Koszalinie (...) Było to jednak rozwiązanie częściowe. Jak się później okazało lecznice, przychodnie czy też gabinety weterynaryjne nie dysponują zapleczem technicznym tj. pomieszczeniami służącymi do dłuższego przetrzymywania leczonych zwierząt dzikich. Dłuższe przetrzymywanie zwierząt dzikich z uwagi na ich rehabilitację, wymaga uzyskania zezwolenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska. Praktykujący lekarze weterynarii w Koszalinie nie zamierzali każdorazowo uzyskiwać zezwoleń na przetrzymywanie dzikich zwierząt w prowadzonych przez siebie lecznicach weterynaryjnych. Zatem leczenie w przychodniach mogło się odbywać, ale bez dłuższego przetrzymywania zwierząt po wykonanych zabiegach weterynaryjnych. Ponadto wymóg zachowania stałej dyspozycyjności i gotowości do realizacji zadania sprawiał lekarzom weterynarii organizacyjne niedogodności. Oczekiwania lekarzy ukierunkowane były na indywidualne i krótkotrwałe zlecenia doraźne. W tym czasie przeanalizowano ponownie sytuację prawną zwierząt wolno żyjących. Prezentowany pogląd sprowadzał się do stwierdzenia, że w żadnej z obowiązujących ustaw nie są uregulowane dokładne sposoby postępowania ze zwierzętami rannymi, a w szczególności nie wskazuje się organów odpowiedzialnych za udzielanie pomocy zwierzętom dzikim. Nigdzie też nie ma zapisów, że opieka nad zwierzętami wolno żyjącymi i ich leczenie na koszt samorządu należy do zadań własnych gminy. Aktualny stan prawny i przeświadczenie, że leczenie zwierząt wolno żyjących nie stanowi zadania własnego gminy i nie obliuguje do zapewnienia całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt, potwierdzone zostało w orzecznictwie Wojewódzkich Sądów Administracyjnych. Podobnie Naczelny Sąd Administracyjny, rozpatrując sprawy z zakresu postępowania z dzikimi zwierzętami, uznawał, że stanowią one zadanie administracji rządowej (wyrok NSA z 15 czerwca 2016 r., sygn. II GSK 2198/14).

Stanowczo nie zgadzam się z opinią NIK, jakoby stanowisko Gminy, według którego zwierzęta wolno żyjące (dzikie) stanowią dobro ogólnonarodowe, a opieka nad nimi nie jest zadaniem gminy, było stanowiskiem chybionym. Jednocześnie ponownie informuję, że w 2017 r. przedłożono w Sejmie poselski projekt nowelizacji ustawy o ochronie zwierząt z dnia 6 listopada 2017 r., z którego wynikają planowane zmiany i propozycje rozszerzenia zakresu zadań własnych gminy. W przypadku wprowadzenia planowanych zmian artykuł 11 a ust. 2 pkt 8 ustawy o ochronie zwierząt będzie miał następujące brzmienie⁸⁰: „zapewnienie całodobowej opieki weterynaryjnej w przypadkach zdarzeń losowych w tym drogowych z udziałem zwierząt domowych, gospodarskich lub dzikich, w których odnoszą one obrażenia;” Ponadto w myśl art. 5 pkt 13 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, „miejscem, w którym jest prowadzone leczenie i rehabilitacja zwierząt dziko występujących, wymagających okresowej opieki człowieka... jest ośrodek rehabilitacji

⁸⁰ Informacja ta znajduje się na stronie <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/home.xsp> (w zakładce: wniesione projekty ustaw, pod poz. 47 i 49).

zwierząt”. Natomiast art. 76 ust. 3 tej samej ustawy reguluje sprawy dot. finansowania. „Regionalny dyrektor ochrony środowiska może dofinansowywać z własnych środków budżetowych leczenie i rehabilitację zwierząt w ośrodkach”.

Obecnie na rynku koszalińskim nie funkcjonuje żaden podmiot, organizacja, fundacja czy też ośrodek rehabilitacji zwierząt, który sprostałby wymogom koniecznym do leczenia zwierząt wolno żyjących. Dlatego wykonywanie akcji ratunkowych i transport zwierząt wolno żyjących uległych wypadkom wykonywany jest w drodze indywidualnych zleceń również dla podmiotów spoza Koszalina. Przykładem, potwierdzającym, że lecznice weterynaryjne nie są zainteresowane propozycją współpracy i zawarciem stałych umów dot. udzielania całodobowej pomocy zwierzętom wolno żyjącym jest skierowane do nich 24.09.2018 r. zaproszenie do złożenia oferty cenowej. (...) Odpowiedzi na zapytanie ofertowe nie udzielił żaden z podmiotów weterynaryjnych. Dlatego też organ nie miał zawartej stałej umowy na to zadanie, aż do 23.10.2018 r. Pomimo braku ciągłości umów akcje ratunkowe dla zwierząt były i są realizowane, a Miasto sprawowało przez cały czas nadzór i zapewniało bezpieczeństwo mieszkańców i porządek publiczny związany z potencjalnym zagrożeniem pojawiania się zwierzyny dzikiej w mieście. Ostatnim tego przykładem jest akcja ratunkowa z 8.05.br. dla trzech młodych dzików uwięzionych w studziencie przy ul. Azaliowej. W wypadkach losowych lub zdarzeniach komunikacyjnych z udziałem zwierząt wolno żyjących, w których odnosiły one uszkodzenia ciała, czy też kontuzje powodujące uszczerbek na zdrowiu, zawsze na miejsce zdarzenia wzywany był lekarz weterynarii.

W oczekiwaniu na wprowadzenie nowych przepisów, po raz kolejny poleciłem zabezpieczenie środków finansowych na ten cel oraz przeprowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia z zakresu usług weterynaryjnych i usług myśliwskich na zadanie „Całodobowe odławianie na terenie Koszalina zabłąkanych zwierząt wolno żyjących i przemieszczanie ich do miejsc regularnego przebywania oraz całodobowe odławianie na terenie Koszalina zwierząt wolno żyjących rannych, uległych wypadkom komunikacyjnym lub osłabionych w celu udzielenia im pomocy weterynaryjnej i przemieszczanie ich do ośrodka rehabilitacji zwierząt”. Zaproszenie do złożenia otrzymają cztery najbliższej położone Koszalina ośrodki rehabilitacji zwierząt w województwie zachodniopomorskim oraz pomorskim. Prezydent stwierdził, że „(...) obowiązki w tym zakresie wypełniane są na bieżąco, a zadania dzięki przyjętym rozwiązaniom wskazują na właściwy kierunek postępowania. (...)”

(akta kontroli str. 562-564)

W ramach sprawowanego nadzoru Biuro Kontroli Urzędu od 29.03.2017 r. do 19.04.2017 r. przeprowadziło kontrolę realizacji umów zawartych w 2016 i 2017 roku z TOZ oraz z PGK.

Kontrola przeprowadzona w zakresie sposobu realizacji umowy zawartej 23.01.2017 r. z PGK na zbieranie padłych zwierząt w wyniku zdarzeń losowych potwierdziła realizację zadania przez PGK w sposób zgodny z ofertą i umową.⁸¹ PGK posiadało uprawnienia do wykonywania zadania określonego w umowie, urządzenia niezbędne do wykonywania zadania, w sposób zgodny z ofertą i umową przyjmowało i rejestrowało zgłoszenia o padłych zwierzętach, kwoty za wykonane usługi były zgodne z wynagrodzeniem określonym w umowie z Miastem.

W wyniku kontroli w TOZ dotyczącej sposobu realizacji umów zawartych 22.12.2015 r.⁸² oraz 23.01.2017 r.⁸³ ustalono, że rejestr interwencji dla zwierząt zaginał a jedynymi dokumentami, które posiadał TOZ w sprawie realizacji zadań były

⁸¹ Raport z kontroli PGK z 7.04.2017 r.

⁸² Umowa obowiązywała od 1.01.2016 r. do 31.12.2016 r.

⁸³ Umowa zawarta na okres od 23.01.2017 r. do 31.12.2017 r.

faktury wystawiane na Urząd oraz zestawienia podjętych interwencji, stanowiących załączniki do faktur.

(akta kontroli str. 190-196, 440)

Zagadnienia związane z działaniami Straży Miejskiej dotyczącymi postępowania ze zwierzętami wolno żyjącymi (dzikimi) nie były w latach 2017-2019 (I kw.) objęte kontrolą.

(akta kontroli str. 440)

Podczas realizacji zadań w Urzędzie wykorzystano z wdrożonego od 30.06.2006 r. Systemu Zarządzania Jakością, funkcjonującego wg międzynarodowej normy ISO⁸⁴. W latach 2017-2019 przeprowadzono dwa badania audytowe⁸⁵, m.in. badaniem objęto sprawę udzielonej odpowiedzi z 13.03.2018 r.⁸⁶ na pismo (mail z 9.03.2018 r.) dotyczące pojawiania się dzików. Nie sformułowano uwag.

(akta kontroli str. 147-155, 307-308)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Uwaga dotycząca
badanej działalności

Urząd 24.10.2018 r. zawarł umowę⁸⁷ Nr 12/WS/2018 z Fundacją Dzikie Azyl-Centrum Pomocy dla Jeży i Dzikich Zwierząt w Słupsku bez zabezpieczenia środków finansowych na jej realizację. Zawierając umowę, na okres od 26.10.2018 r. do 31.12.2019 r., na wykonanie zadań związanych ze zdarzeniami z udziałem zwierząt wolno żyjących (dzikich) środki finansowe zapewniono jedynie do 9.03.2019 r. (tj. na okres czterech miesięcy).⁸⁸

(akta kontroli str. 500-501)

Prezydent Miasta wyjaśnił, że, na realizację zadań wynikających ze zdarzeń z udziałem zwierząt wolno żyjących (dzikich) Wydział Środowiska wnioskował w planie budżetu Miasta na 2019 r. (dział 900, Rozdział 90095, § 4300), kwotę w wysokości. 75.000 zł. na: odłów i odstrzał dzików - 25.000 zł; zbieranie padłych zwierząt poza pasem drogowym oraz wylapywanie chorych zagubionych zwierząt wolno żyjących (dzikich) - 50.000 zł. Środki finansowe w wysokości 50.000 zł miały zapewnić finansowanie usług w związku z pojawianiem się zwierząt wolno żyjących. Kwota, jaką zabezpieczono w budżecie na 2019 r. uległa zmniejszeniu i wynosiła na: odłów i odstrzał dzików - 25.000 zł, zbieranie padłych zwierząt poza pasem drogowym oraz wylapywanie chorych zagubionych zwierząt wolno żyjących (dzikich) - 25.000 zł. Plan finansowy na w/w zadanie przygotowano w oparciu o szacunkowe wartości wyceny wykonywanych usług weterynaryjnych i zabiegów stosowanych w lecznicach weterynaryjnych oraz wyceny czynności, które wykonuje podmiot podczas odławiania zwierząt. Uwzględniono również stawki za transport zwierząt do miejsca przeznaczenia. Szacunki, co do ilości podejmowanych interwencji były trafne, w odróżnieniu od przyjętych założeń dot. rodzaju i charakteru obrażeń, jakie

⁸⁴ Od 4.07.2017 r. wg. normy PN-EN ISO 9001:2015-19 w zakresie świadczenia usług publicznych wynikających z zadań własnych miasta, ustaw oraz zadań przyjętych przez miasto w wyniku porozumień z organami administracji rządowej lub z jednostkami samorządu terytorialnego.

⁸⁵ Raport z audytu wewnętrznego z 18.05.2018 r. i 9.05.2017 r

⁸⁶ Pismo WS-II-5.6154.4.2018.KM z 13.03.2018 r. do Naczelnika UP Koszalin 2 dot. działań Miasta w związku z pojawianiem się dzików i zagrożeniami z tym związanymi dla obiektów produkcyjnych i użyteczności publicznej.

⁸⁷ Umowa dotyczy dotyczącą całodobowego odławiania, transportu i leczenia chorych, rannych zwierząt wolno żyjących oraz odłowu i transportu zagubionych i zabłąkanych zdrowych zwierząt dzikich

⁸⁸ Umowę zawarto od 26.10.2018 r. do 31.12.2019 r. z możliwością wypowiedzenia przez każdą ze stron z zachowaniem 3-miesięcznego okresu wypowiedzenia albo do wyczerpania środków finansowych przeznaczonych na jej realizację.

ponosiły zwierzęta na skutek wypadków komunikacyjnych i ich późniejszego leczenia weterynaryjnego, czego nie da się przewidzieć. Planując środki finansowe w tym zakresie Miasto w dalszym ciągu stoi na stanowisku, że sprawowanie opieki, leczenie i rehabilitacja zwierząt dzikich nie jest zadaniem własnym gminy. Jednakże w związku z faktem, że żadna instytucja publiczna (Wojewoda, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Powiatowy Inspektorat Weterynarii, Policja itd.) nie przeznaczają we własnych budżetach żadnych środków finansowych na w/w zadanie, a tym samym nie współuczestniczy finansowo w ich realizacji, Prezydent Miasta zdecydował o zawarciu umowy na *„Całodobowe odławianie, transport i leczenie chorych, rannych zwierząt wolno żyjących oraz odłów i transport zagubionych i zabłąkanych zdrowych zwierząt dzikich”*. Umowę z Fundacją Dzikie Azyl-Centrum Pomocy dla Jeży i Dzikich Zwierząt ze Słupska zawarto 24.10.2018 r. Środki finansowe na to zadanie wyczerpały się w lutym 2019, ale z uwagi na fakt, że gmina nadal pozostawiona była sama sobie z problemem dzikich zwierząt w mieście, podjęto decyzję o kontynuacji zadania. W drodze przyjętej Uchwały Rady Miejskiej z dnia 28.03.2019 r. zwiększono środki finansowe na zadanie: *zbieranie padłych zwierząt poza pasem drogowym oraz wyłapywanie chorych zagubionych zwierząt wolno żyjących (dzikich)* o dodatkową kwotę. 91.000 zł. Kwotę tę wyliczono w oparciu o poniesione koszty, w okresie 4 miesięcy realizacji umowy. Obecnie Wydział Środowiska rozpoczął przygotowanie procedury wyłonienia wykonawcy na dalszą realizację tego zadania w 2019 r. Gmina nie otrzymuje żadnego wsparcia w realizacji tego zadania ze strony Skarbu Państwa, pomimo faktu, że zwierzęta wolno żyjące (dzikie) stanowią tzw. dobro ogólnonarodowe, a zwierzęta łowne w stanie wolnym, jako dobro ogólnonarodowe, stanowią własność Skarbu Państwa. Opieka, leczenie i rehabilitacja zwierząt dzikich jest bardzo kosztowna. Ponadto ośrodki rehabilitacji zwierząt na naszym terenie są trudno dostępne (najbliższy znajduje się w Kobylnicy k. Słupska, tj. w odległości ok. 70 km od Koszalina, co generuje koszty związane z transportem). Zgodnie z powyższym według Prezydenta, nieuzasadnionym jest wymóg realizacji takiego obowiązku przez gminy i na ich wyłączny koszt. (...)

(akta kontroli str. 503-521)

OCENA CZĄSTKOWA

Urząd zgodnie z regulacjami wewnętrznymi przeprowadził postępowania w zakresie całodobowego odławiania, transportu i leczenia zwierząt wolno żyjących, zbierania padłych zwierząt oraz odłowu i odstrzału dzików. Urząd dysponował dokumentami pozwalającymi zweryfikować potencjał zawodowy i techniczny podmiotów, którym powierzono wykonywanie takich zadań. Przeprowadzał też wizje lokalne specjalistycznego sprzętu. Rzetelnie dokonywano odbioru realizowanych usług wynikających z zawartych umów lub zleconych działań interwencyjnych, a kwoty wyszczególnione na rachunkach za te usługi odpowiadały danym wynikającym z załączonych do nich sprawozdań oraz warunków umów.

W okresie od 1.06.2017 r. do 23.10.2018 r. oraz od 10.03.2019 r. do dnia zakończenia kontroli NIK⁸⁹ Miasto nie posiadało umów na świadczenie usług weterynaryjnych rannym zwierzętom wolno żyjącym (dzikim)⁹⁰ i doraźnie zlecano lekarzom weterynarii podjęcie działań interwencyjnych. Zdaniem NIK, mogło to wpływać na terminowość udzielania pomocy potrzebującym zwierzętom.

Uwagi kontroli NIK dotyczą podpisania umowy, na okres od 26.10.2018 r. do 31.12.2019 r., z Fundacją Dzikie Azyl-Centrum Pomocy dla Jeży i Dzikich Zwierząt

⁸⁹ Kontrolę w Urzędzie zakończono 15.05.2019 r.

⁹⁰ Nie dotyczy zawartych umów na odłów/odstrzał dzików oraz zbieranie padłych zwierząt.

w Słupsku bez zapewnienia dostatecznych środków finansowych na realizację zadania. Zabezpieczone środki wystarczyły jedynie na czteromiesięczny okres jej realizacji.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Szczecin, dnia 10 czerwca 2019 r.

Kontroler
Artur Matejko
Specjalista k. p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie
Dyrektor